

CHRISTOPHER POLHEMIN KELLO JÄNNITYKSEN KESKIÖSSÄ

Veijo Kauppinen

Anna Jansson: *Pelon vangit* (Rådslans fångar). Helsinki: Gummerus, 2017. Käännös Sirkka-Liisa Sjöblom.

Anna Jansson on tunnettu ruotsalainen dekkarikirjailija, joka sijoittaa kirjojensa tapahtumat Gotlantiin. Tarinoissa kohtaavat saaren historia ja myytit. Hänen luomansa naispoliisi on Maria Wern. Kirjan *Pelon vangit* (Gummerus 2017) keskiössä on Ruotsin mekaniikan isäksi kutsutun Christopher Polhemin rakentama astronominen kello. Sen oli määrä olla lahja kuningas Kaarle XII:lle. Tappio Pultavan taistelussa muutti suunnitelmat ja kello kulkeutui Gotlantiin tiettyjen luotettavien henkilöiden haltuun.

Gotlanin suuri poika, Christopher Polhem, vuoteen 1716 asti Polhammar, syntyi luultavasti vuonna 1661 Tingstädessä ja kuoli 30.8.1751 Tukholmassa. Tultuaan isättömäksi hän muutti setänsä luo Tukholmaan. Polhem matkusteli Euroopassa tyydyttämässä yliopistossa herännyttä tekniikan tiedonjanoaan. Palattuaan vuonna 1697 kotimaahansa hän perusti Ruotsin ensimmäisen insinöörikoulun, Laboratorium mechanicumin. Polhemin panos Ruotsin tekniselle kehitykselle on kaikkiaan merkittävä. Hän oli aikansa tekninen nero Leonardo da Vincin tapaan ja samalla yhteiskunnallinen keskustelija.

Kellossa oli teksti Sic Volvitur Aetas ad Finis Tempus (Niin vierivät aikakaudet kohti aikain loppua) CHRISTOPH POLHAMMAR 1709. Siinä oli kaksi 180 cm pituista

heiluria, 119 teräksistä tai messinkistä ratasta ja kaksi painavaa rautapunnusta sekä yksi pieni punnus. Hopeisia kellotauluja oli neljä: yksi tunneille, minuuteille ja sekunneille, toinen päivänkierrolle, kolmas kuunkierrolle ja neljäs, joka näytti auringon magneettikenttien napaisuuden käännökset. Kello ei tietenkään saanut pysähtyä, mistä uskottu vartija ja kellon kunnossapitäjä huolehti ja mikä vielä varmistettiin kahdella koneistolalla. Kellon oli määrä kertoa maailmanlopun hetki.

Kirjan tapahtumat kiertyvät Gotlannissa järjestettävän Almedalen -politiikkaviikon ympärille, jota nyt sotkee paha myrsky. Laivat ja lentokoneet eivät kulje. Mukana ovat nykytapaan myös huumeet. Tapahtumien keskeinen paikka on Tingstäde. Juoneen liittyy myös Polhemin kirje, eräänlainen testamentti, jonka kopion aiheesta politiikkaviikolle esitelmää valmisteleva rouva saa kohtalokkain seurauksin ostettua.

Kirjailijalla on vapaus tulkita kellon vaiheita omalla tavallaan. Juoneen kytkeytyy salaperäinen maailmanlopun tulemiseen uskova ryhmä, jolla lopuksi on hallussaan Polhemin kello. Ryhmä varustautuu säilymään itse hengissä lähes mihin hintaan tahansa.

